

KRIM2000

Eksamensoppgaver KRIM2000 Vår 2024

Velg **én** av oppgavene.

Enten:

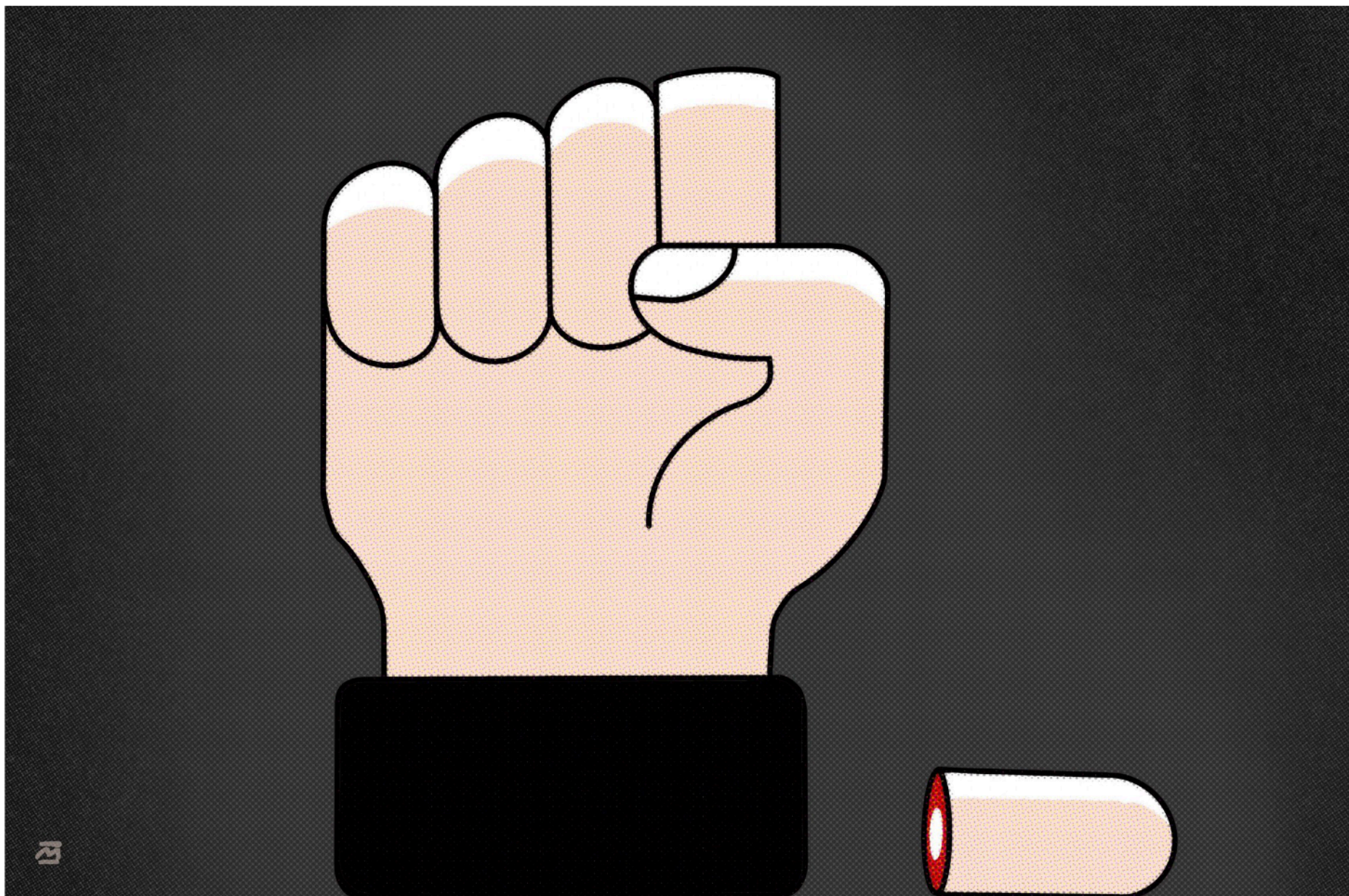
KRIMINALITETSBEGREPET

Flere av tekstene på pensum, for eksempel Becker, Durkheim, Felson, Gottfredson, Hulsman, White og Zedner, problematiserer kriminalitetsbegrepet. Velg inntil 3 av disse tekstene og gjør først kort rede for deres synspunkter. Du kan også velge andre tekster enn nevnte eksempler. Drøft deretter styrker og svakheter ved deres forståelse av kriminalitetsbegrepet samt forbindelser til andre tekster på pensum.

Eller:

KRIMINALITETENS ÅRSAKER

Les kommentaren "Kanskje er det ikke fattigdom som gjør ungdom kriminelle" av Therese Sollien (vedlagt). Gjør først kort rede for hvilke momenter fra kommentaren som du vil fokusere på i oppgaven. Bruk deretter pensumtekster som kan støtte opp under Solliens påstander, og pensumtekster som har andre perspektiver, i en drøfting av kriminalitetens årsaker.

Tegning: Marvin Halleraker

Kanskje er det ikke fattigdom som gjør ungdom kriminelle

Det er lettere å snakke om trangboddhet enn om moral.

A | Kommentar

Therese Sollien

Kommentator i Aftenposten

Ungdomskriminaliteten øker - mye. I 2023 økte den med 28 prosent sammenlignet med 2022.

Blant de kriminelle under 18 år er det særlig andelen under 15 år det blir flere av. I Oslo er det særlig ille. Vold blant 10-14-åringer har nesten doblet seg det siste året.

Hva kommer det av?

Knokejern og luftpistol. Publikum har fått med seg en del av hendelsene. For eksempel jentegjengen i Kristiansand. I høst spredte jenter ned i 13-årsalderen frykt og fare. De lugget, slo og sparket tilfeldige ofre. Volden ble filmet og spredt på TikTok og Snapchat.

En av filmene var særlig ille og endte opp i sladdet versjon på NRK. Filmen viste en jente i barneskolealder som ble dratt i bakken og sparket i hodet og ryggen. Tre jenter ble siktet i saken, og én til var mistenkt. Alle fire hadde vært involvert i lignende voldshendelser før dette.

Det såkalte «bråket» på Norway Cup er et annet eksempel. Rundt 50 ungdommer sloss på Ekebergsletta. Politiet konfiskerte flere våpen, blant annet en hammer, knokejern og en luftpistol. De involverte var svært unge: mellom 12 og 15 år, ifølge politiet. De hadde ikke på seg fotballdrakter og var ikke med i turneringen.

Har ikke noe godt svar. Onsdag 31. januar ble politidirektør Benedicte Bjørnland intervjuet i Dagsrevyen på NRK for å snakke om ungdomskriminalitet. - Særlig er vi opptatt av kriminaliteten som begås av barn under 15 år, sa hun.

Nyhetsinnslaget dreide seg om knivstikking, drap og grov vold. Bjørnland kalte det en «utfordring». Men hva er årsaken, ville journalisten vite.

- Vi har ikke noe godt svar. Men vi stiller oss jo spørsmål om levekårsutfordringer, bakenforliggende årsaker knyttet til skolefravall, rusproblemer, dårlig økonomi hos foreldre og trangboddhet. Årsakene kan være flere, sa politidirektøren.

Ytterst svak kobling. Det er ikke kontroversielt å vise til en kobling mellom fattigdom og kriminalitet. Mange innsatte i norske fengsler har opplevd fattigdom i barndommen. Men hvor mye av kriminaliteten har fattigdommen skyld i?

Skal man tro forskeren Amir Sariaslan

ved universitetet Oxford, er nemlig koblingen mellom fattigdom, trangboddhet og kriminalitet «i beste fall ytterst svak».

Han har sett nøye på nasjonale studier fra Sverige og Finland. Der fremgår det overordnet at dersom man er fattig, har man høyere risiko for å bli dømt for vold. Men, påpeker forskeren, dersom man korrigerer for andre faktorer, blir fattigdoms-aspektet redusert til å ha nær null betydning.

«Våre studier viser at det ikke er mye som taler for at en rekke indikatorer for lav sosioøkonomisk status, forårsaker voldskriminalitet», skriver han.

Sariaslan er ikke alene om å konkludere slik. Sosiologen og seniorprofessoren Marie Torstenson ved universitetet i Malmö jobber med det man kaller longitudinell forskning. Altså å følge individer over lang tid. Blant annet har hun sett på 500 ungdommer i Malmö fra de var 12-13 år gamle.

Ifølge hennes forskning kan sosioøkonomiske aspekter forklare omtrent 2 prosent av kriminaliteten. De aller, aller fleste som vokser opp i ressursvake hjem, blir ikke kriminelle.

Tretrinnsrakett til kriminalitet. Torstenson viser til andre faktorer som er mer relevante.

- Kriminalitet er et resultat av moralske verdier, evne til selvkontroll og eksponering for risikofylte miljøer, sier hun.

Andre studier viser det samme. Synet på regler er viktig. Hvis ens moralske verdier gjør det viktig å følge reglene, så følger man reglene. Har man i tillegg selvkontroll, blir det lettere å følge dem. Og dersom man ikke opplever at det er viktig å

følge regler og i tillegg mangler selvbeherskelse, er det større sjanse for at man oppsøker dårlige miljøer og begår kriminalitet.

Noen peker på økte forskjeller og ulikhet som årsak til ungdomskriminalitet. Men også sosioøkonomiske forskjeller synes å forklare lite.

Mest fattige, minst kriminelle. En studie fra universitetet Columbia så nylig på voldelig kriminalitet i New York. Asiater viser seg å være den minoriteten som har den høyeste andelen fattige (23 prosent). Det i seg selv var forbløffende, ettersom asiater i USA blir ansett for å ha høy sosioøkonomisk status. Men til tross for fattigdom er asiater den gruppen som aller sjeldnest blir arrestert. Altså er gruppen med flest fattige den gruppen som har færrest antall registrerte lovbrudd.

Økningen i ungdomskriminalitet er alvorlig og skremmende. Det er langt mer ubehagelig å diskutere moral og verdier enn det er å vise til sosioøkonomiske forskjeller. Man skal ikke ha vært innom mange kommentarfelt for å se at mange der ute gir islam skylden for alt som er galt.

Likevel er respekt for regler - eller personlig moral - en elefant i rommet når man snakker om ungdomskriminalitet. Hvor kommer god moral fra, og hvem har ansvaret for å sørge for at barna vokser opp med en slik?

De aller fleste fattige bryter ikke loven. De aller fleste trangbodde slår aldri ned noen. Da bør man kanskje spørre seg om man bør snakke også om moral, ikke bare om trangboddhet.